

Podstawy kasacyjne w procesie cywilnym,
red. M. Rzewuski, Wolters Kluwer, Warszawa 2024, ss. 310

Grounds for Cassation in Civil Proceedings,
ed. M. Rzewuski, Wolters Kluwer, Warsaw 2024, pp. 310

PATRYK KOZAK*

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

 <https://orcid.org/0000-0001-9787-4369>

Wstęp

Przedmiotem recenzji jest monografia wieloautorska zatytułowana *Podstawy kasacyjne w procesie cywilnym*¹ pod redakcją dr. hab. Macieja Rzewuskiego, profesora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Stanowi ona, jak podkreślono we wprowadzeniu, głos praktyków i teoretyków co do istoty i charakteru podstaw kasacyjnych w procesie cywilnym (s. 17). Doniosłość podejmowanej problematyki polega na tym, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia mającym na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości orzecznictwa w polskim systemie prawnym, co stanowi obowiązek Sądu Najwyższego rozpoznającego ten środek prawny. Zakres kognicji Sądu Najwyższego jest wobec tego ograniczony, ponieważ skarga może być oparta jedynie na dwóch podstawach wskazanych *expressis verbis* w art. 398³ § 1 K.p.c.², tj. naruszenia przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz naruszenia przepisów postępowania, jeżeli to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2). Pomimo ścisłego określenia podstaw kasacyjnych we wskazanym przepisie prawnym ich interpretacja nadal stanowi istotne wyzwanie dla doktryny i judykatury. Co znamienne, strony w skardze kasacyjnej, dokonując wykładni *sensu largo* jej podstaw, starają się często podnosić także inne

* Mgr, e-mail: patryk.kozak@kul.pl

¹ *Podstawy kasacyjne w procesie cywilnym*, red. M. Rzewuski, Warszawa 2024.

² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm. (dalej: K.p.c.).

(nieznajdujące się *de iure* w zakresie kognicji Sądu Najwyższego) uchybienia sądu II instancji, który wydał prawomocne orzeczenie podlegające zaskarżeniu. Stąd wybór tej problematyki, stanowiącej przedmiot recenzowanej publikacji, jest uzasadniony³.

1. Struktura monografii

Recenzowana publikacja rozpoczyna się wprowadzeniem (s. 15–18), w którym m.in. zwrócono uwagę na zdefiniowanie przez dorobek doktryny skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia służącego zaskarżeniu orzeczenia lub dokonaniu kontroli w ograniczonym zakresie określonym podstawami kasacyjnymi. Zadaniem Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę kasacyjną jest rozwiązanie abstrakcyjnych problemów prawnych oraz dbałość o jednolitość orzecznictwa, a przy tym także eliminacja uchybień materialnoprawnych i procesowych, których dopuścił się sąd II instancji. Monografia stanowi względem podejmowanej problematyki „kompendium wiedzy na temat możliwości i sposobów korzystania z procesowo dopuszczalnych środków obrony przed niekorzystnymi skutkami rozstrzygnięcia wydanego przez sąd II instancji” (s. 16–17).

³ Podkreślić należy, że na gruncie aktualnych regulacji problematyce podstaw kasacyjnych nie poświęcono całej monografii. Analiza tej problematyki była dotychczas przedmiotem artykułów naukowych, do których należą m.in.: F. Halpern, *Podstawy kasacji cywilnej*, Głos Prawa 1932, nr 4–5; tenże, *Mylna wykładnia oświadczenia woli jako podstawa kasacyjna*, Polski Proces Cywilny 1934, nr 5; P. Grzegorzczak, *W ramach której z podstaw kasacyjnych należy zarzucać naruszenie przepisów regulujących warunki uznania orzeczenia sądu państwa obcego lub wyroku sądu polubownego wydanego za granicą?*, Polski Proces Cywilny 2010, nr 1; E. Niemiec, *Podstawy skargi kasacyjnej*, Przegląd Prawniczy TBSP UJ 2021, nr 2; K. Piasecki, *Podstawy kasacji według polskiego kodeksu postępowania cywilnego w świetle prawnoporównawczym*, w: *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatae. Księga Pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998; M. Sekuła-Leleno, *Podstawy kasacyjne w procesie stosowania prawa*, Ius Novum 2014, t. 8, nr 5; T. Spyra, *Błędna wykładnia i niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego (w świetle teorii prawa)*, Państwo i Prawo 2013, z. 4. Obok tego wykładnia podstaw kasacyjnych była częścią większych opracowań traktujących o szeroko pojętej problematyce skargi kasacyjnej. Zob. m.in.: A. Góra-Błaszczkowska, *Podstawy skargi kasacyjnej i jej przyczyny*, w: *System Postępowania Cywilnego*, t. 5. *Środki zaskarżenia*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2023; T. Ereciński, J. Gudowski, *Skarga kasacyjna*, w: *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3. *Środki zaskarżenia*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013. Dotychczas jedyną monografią w całości poświęconą podstawom kasacyjnym, lecz wydaną jeszcze na gruncie przedwojennych regulacji procesowych, była publikacja M. Waligórnego, *Podstawy kasacyjne procesu cywilnego w świetle różnicy między faktem a prawem*, Lwów 1936.

Publikacja została podzielona na siedem rozdziałów, których przedmiotami są przedstawiane podstawy kasacyjne, tj.: autorstwa Ireneusza Wolwiaka *Naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię* (s. 19–78); Anety Mendrek *Naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie* (s. 79–125); Macieja Rzewuskiego *Naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy* (s. 127–160); Arkadiusza Bielińskiego *Naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego (udział w postępowaniu kasacyjnym Prokuratora Generalnego)* (s. 161–179); Joanny May *Naruszenie konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela (udział w postępowaniu kasacyjnym Rzecznika Praw Obywatelskich)* (s. 181–200); Magdaleny Rzewuskiej *Naruszenie praw dziecka (udział w postępowaniu kasacyjnym Rzecznika Praw Dziecka)* (s. 201–231) oraz Bartosza Trochy *Zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów* (s. 233–291). Każdy rozdział rozpoczyna się od uwag wprowadzających, a kończy podsumowaniem.

Należy wskazać, że struktura monografii jest uwarunkowana istotą podejmowanej problematyki, gdzie każdy z rozdziałów dotyczy jednej z podstaw kasacyjnych wskazanych w art. 398³ K.p.c. Struktura ta jednak nie oddaje w pełni zastosowanego przez ustawodawcę sposobu wymienienia podstaw kasacyjnych. Przejawia się to w tym, że choć naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie uregulowano jako jedną podstawę w ramach art. 398³ § 1 pkt 1 K.p.c., to jej wykładni dokonano w ramach dwóch rozdziałów. Zabieg ten należy ocenić pozytywnie, ponieważ złożoność problematyki związanej z omawianą podstawą wymaga osobnego, a zarazem szerszego odniesienia się w zależności od tego, czy naruszenie prawa materialnego było spowodowane jego błędną wykładnią, czy niewłaściwym zastosowaniem. Możliwość szerokiej wykładni z odwołaniem się do bogatego dorobku doktryny i judykatury, a także klarowności i logiczności wniosków uzyskanych wskutek dokonanej analizy problematyki tej podstawy kasacyjnej w ramach rzeczonych dwóch rozdziałów nie sposób byłoby uzyskać, gdyby poświęcono miejsce przedmiotowej materii wyłącznie w ramach jednego rozdziału. Z tych samych względów na aprobatę zasługuje również przedstawienie w ramach osobnych rozdziałów możliwości wniesienia skargi kasacyjnej przez kwalifikowane podmioty, tj. Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka, oraz wyodrębnienie rozdziału poświęconego regulacji art. 398³ § 3 K.p.c., niestanowiącej o jednej z podstaw kasacyjnych, lecz normującej istotny z perspektywy podejmowanej problematyki zakaz opierania skargi kasacyjnej na ustaleniach faktów lub ocenie dowodów.

2. Zawartość merytoryczna monografii

Ireneusz Wolwiak, przedstawiając w ramach pierwszego rozdziału podstawę w postaci naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię, rozpoczyna od zdefiniowania pojęcia wykładni na gruncie art. 398³ § 1 pkt 1 K.p.c., co należy uznać za słuszne, ponieważ to, według jakiego kanonu, tj. wykładni klaryfikacyjnej czy derywacyjnej, sąd powinien interpretować przepisy prawne, wpływa na to, czy występuje podstawa uwzględnienia skargi kasacyjnej. Wykładnia prawa w rozumieniu tego przepisu polega na obowiązku sądu wyjaśnienia znaczenia przepisu budzącego wątpliwości, gdy nie znajdzie zastosowanie reguła *clara non sunt interpretanda*. Autor słusznie zwraca uwagę, że istnieje możliwość jednoczesnego powołania naruszenia prawa materialnego w postaci zarówno błędnej wykładni, jak i niewłaściwego zastosowania, przy czym błędna wykładnia powinna być wobec tego powiązana z nieprawidłowym zastosowaniem (s. 59). Autor, poddając dalszej analizie tę podstawę kasacyjną, stwierdza zasadnie, odnosząc się do podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zawartych w art. 398⁹ § 1 K.p.c., że nieprawidłowa wykładnia prawa stanowiąca przyczynę naruszenia przepisów materialnych ma wiązać się z wpływem wydanego na jej podstawie rozstrzygnięcia na orzeczenia w innych sprawach o podobnym stanie faktycznym (s. 60). Zwraca ponadto uwagę, że niewystarczające jest z perspektywy tej podstawy kasacyjnej wskazanie, iż doszło do nieprawidłowej wykładni. Konieczne staje się również przedstawienie, na czym polega jej istota, a także jak powinna prezentować się według skarżącego prawidłowa wykładnia przepisu (s. 73).

W kolejnym rozdziale Aneta Mendrek podejmuje problematykę podstawy kasacyjnej w postaci naruszenia prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie. W jego ramach Autorka analizuje relację pomiędzy dwoma podstawami kasacyjnymi uregulowanymi w art. 398³ § 1 K.p.c. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, Autorka zwraca uwagę na funkcjonalny związek istniejący pomiędzy tymi podstawami, polegający na tym, że nie jest możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (s. 103). Poddając następnie analizie związek pomiędzy obydwoma postaciami naruszenia prawa materialnego w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 1 K.p.c., A. Mendrek – podobnie jak Autor wcześniejszego rozdziału – aprobuje pogląd, w myśl którego można powołać jednocześnie naruszenie prawa materialnego w postaci zarówno błędnej wykładni, jak i niewłaściwego zastosowania, przy czym istotne jest, aby błędna wykładnia determinowała niewłaściwe zastosowanie przepisów materialnych (s. 106–107). Następnie Autorka analizuje pojęcie niewłaściwego zastosowania prawa materialnego na gruncie art. 398³ § 1 pkt 1 K.p.c. oraz skutków nieprawidłowej kwalifikacji przez

skarżącego postaci naruszenia prawa materialnego. Słusznie zwraca uwagę, że braki w ustaleniach faktycznych można uznać za niewłaściwe zastosowanie, wskazując, iż zastosowanie przepisu prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego może jako następczy błąd subsumpcji stanowić podstawę skutecznego zarzutu w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 1 K.p.c. (s. 123). Wątpliwości wzbudza jednak zastosowana przez Autorkę kolejność prezentowania zagadnień związanych z problematyką tego rozdziału. W pierwszej kolejności bowiem zwróciła uwagę na relację obu podstaw kasacyjnych oraz obu postaci naruszenia prawa materialnego, a dopiero potem dokonała interpretacji samego pojęcia niewłaściwego zastosowania. Przy analizie drugiego ze wskazanych zagadnień Autorka zwróciła uwagę na problem z rozróżnieniem między błędną wykładnią a niewłaściwym zastosowaniem, co wiąże się z trudnością z prawidłową kwalifikacją formy naruszenia prawa materialnego (s. 109). W odniesieniu do uwag poczynionych przy analizie związku dwóch postaci naruszenia prawa materialnego oraz relacji obu podstaw kasacyjnych, przedstawienie w pierwszej kolejności zagadnień związanych z samym pojęciem niewłaściwego zastosowania przepisów materialnych niewątpliwie wzmocniłoby logiczność i klarowność wyводу prowadzonego przez Autorkę.

W kolejnym rozdziale Maciej Rzewuski przedstawił podstawę kasacyjną w postaci naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Zastosowana przez niego kolejność analizy zagadnień zmierza do pełnej prezentacji problematyki składającej się na podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 2 K.p.c. W jej ramach wychodzi od przedstawienia pojęcia naruszenia przepisów postępowania. Zwraca uwagę na istotność rozróżnienia pomiędzy przepisami prawa materialnego i procesowego. Naruszenie przepisów postępowania – podobnie jak prawa materialnego – może polegać na przyjęciu istnienia lub nieistnienia danego przepisu niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy, a także na nieprawidłowej wykładni przepisu procesowego lub niewłaściwym zastosowaniu (s. 131). Zwraca również uwagę, że jedynie naruszenia przepisów postępowania, których dopuścił się sąd II instancji, podlegają bezpośredniej kontroli Sądu Najwyższego (s. 135). Następnie poprzez powołanie stosownego dorobku judykatury i doktryny przedstawia pojęcie związku kausalnego pomiędzy naruszeniem przepisów postępowania a treścią orzeczenia polegającego na tym, że podniesione uchybienia powinny co najmniej współkształtować treść orzeczenia (s. 138). Analizuje przy tym przesłankę istotności takiego wpływu, odwołując się do stosownych judykatów Sądu Najwyższego. Konkludując rozważania w ramach tego rozdziału, Autor słusznie zauważa, że możliwość szerokiej interpretacji podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 K.p.c. należy ocenić pozytywnie, ponieważ daje ona Sądowi Najwyższemu swobodę decyzyjną w realizacji powierzonych mu prawem funkcji (s. 160).

Kolejne trzy rozdziały, których autorami są Arkadiusz Bieliński, Joanna May i Magdalena Rzewuska, obejmują zagadnienie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Podmioty te, jak słusznie zauważył w swoim rozdziale Arkadiusz Bieliński (s. 165), wnosząc ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, realizują swoje ustawowo określone zadania. W sytuacji zatem wniesienia przez nie skargi, muszą one wykazać – obok co najmniej jednej z wcześniej przedstawionych podstaw kasacyjnych – istnienie dodatkowej podstawy o charakterze kwalifikowanym. W każdym z przywołanych rozdziałów zwrócono szczególną uwagę właśnie na te kwalifikowane podstawy skargi warunkujące legitymację tych podmiotów do jej wniesienia, uwzględniając przy tym okoliczność ich powiązania z podstawami kasacyjnymi wskazanymi w art. 398³ § 1 K.p.c. Ponadto w każdym z omawianych rozdziałów słusznie zwrócono uwagę na prymat interesu prywatnego nad publicznym, co oznacza, że skarga kasacyjna strony zachowuje (choćby została wniesiona później) pierwszeństwo przed tą wniesioną przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka.

Arkadiusz Bieliński, analizując istotę udziału Prokuratora Generalnego na gruncie postępowania kasacyjnego, definiuje naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego jako kwalifikowaną podstawę warunkującą legitymację Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi kasacyjnej. Wskazuje, że pojęcie podstawowych zasad porządku prawnego odnosi się do fundamentalnych zasad ustroju społeczno-politycznego oraz naczelnych zasad rządzących poszczególnymi dziedzinami m.in. prawa cywilnego, rodzinnego i prawa procesowego. Pojęcie porządku publicznego jest pojęciem węższym niż praworządność, która oznacza obowiązek stosowania wszystkim norm prawnych (s. 174).

W kolejnym rozdziale Joanna May, przedstawiając możliwość wniesienia skargi kasacyjnej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, omawia jego status jako samodzielnego organu konstytucyjnego, niezawisłego w swej działalności i niezależnego od wszelkich organów państwowych, mający za zadanie ochronę praw i wolności obywateli określonych w Konstytucji RP⁴ (s. 183). Status ten jednocześnie warunkuje, że Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść skargę kasacyjną, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia konstytucyjnych wolności oraz praw człowieka i obywatela (s. 188). Następnie Autorka dokonuje analizy pojęcia konstytucyjnych praw oraz wolności człowieka i obywatela, odwołując się do stosownych unormowań konstytucyjnych (s. 195–199).

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

W następnym rozdziale Magdalena Rzewuska, poddając analizie zagadnienie wnoszenia przez Rzecznika Praw Dziecka skargi kasacyjnej, słusznie w pierwszej kolejności zwraca uwagę na jego kompetencje polegające na ochronie praw dziecka z poszanowaniem odpowiedzialności oraz praw i obowiązków rodziców, a także zasady dobra dziecka (s. 203), do której również Autorka szerzej się odniosła (s. 223–226). Z kompetencji Rzecznika Praw Dziecka wynika, że legitymacja do wniesienia przez niego skargi kasacyjnej jest uwarunkowana okolicznością, gdy skutek wydanego prawomocnego orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka (s. 210–211). Autorka następnie poddaje analizie, odwołując się m.in. do unormowań Konstytucji RP i Konwencji o prawach dziecka⁵, istotę praw dziecka (s. 215–219). Na aprobatę zasługuje to, że M. Rzewuska szerzej zwróciła uwagę na pojęcie dziecka, a w szczególności na niejednolity charakter tego terminu. Przychyliła się jednocześnie do poglądu, że na gruncie art. 398³ § 2 K.p.c. powinno być ono rozumiane jako istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletniości (s. 222). Wątpliwości może jednak wzbudzać to, że Autorka zdecydowała się w pierwszej kolejności przeanalizować istotę praw, a dopiero później odniosła się do zagadnienia dotyczącego podmiotu (tzn. dziecka), któremu one przysługują. Na uwagę zasługuje przedstawienie przez Autorkę przykładowych spraw, w których Rzecznik Praw Dziecka wniósł skargę kasacyjną, co pozwoliło ukazać praktyczny wymiar jego udziału w postępowaniu kasacyjnym (s. 226–227).

W ostatnim rozdziale Bartosz Trocha dokonuje szerokiej wykładni literalnej, systemowej i funkcjonalnej art. 398³ § 3 K.p.c., stanowiącego, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Słusznie rozważania w tym zakresie Autor rozpoczął od genezy tej regulacji (s. 234–242), której wprowadzenie jest efektem kształtującego się stanowiska doktryny o związaniu Sądu Najwyższego jako sądu prawa ustaleniami faktycznymi sądu II instancji. Następnie poddał analizie pojęcie ustalenia faktów na gruncie art. 398³ § 3 K.p.c., wskazując, że należy je pojmować *sensu stricto* jako końcowe ukształtowanie ustaleń faktycznych mających posłużyć do wydania rozstrzygnięcia w sprawie, po ich uprzednim zweryfikowaniu za pomocą dowodów (s. 247). Pochylając się następnie nad pojęciem oceny dowodów, Autor słusznie stwierdza, że z perspektywy art. 398³ § 3 K.p.c., który należy interpretować ściśle, brak możliwości podniesienia jako podstawy kasacyjnej nawet rażącego naruszenia przez sąd II instancji zasady swobodnej oceny dowodów (s. 257). Pełne przedstawienie istoty zakazu z art. 398³ § 3 K.p.c. wymagało również poddania analizie jego relacji z wcześniej omówionymi podstawami kasacyjnymi, co jest uzasadnione tym, że zwłaszcza między podstawą

⁵ Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r., Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.

z art. 398³ § 1 pkt 2 K.p.c. a tym zakazem granica nie jest często klarowna. Autor, odnosząc się do tego właśnie zagadnienia, zasadnie wskazuje na przykładowe przepisy procesowe, które, mimo że dotyczą gromadzenia i weryfikowania faktów, mogą stanowić przedmiot podstawy kasacyjnej. B. Trocha zwraca uwagę na relację zakazu z art. 398³ § 3 K.p.c. z podstawą w postaci naruszenia prawa materialnego. Wskazuje, że jej istota zasadniczo sprowadza się do tego, czy sąd II instancji w sposób prawidłowy zastosował normę prawną do ustalonego stanu faktycznego (niezależnie od tego, czy odpowiada on stanowi rzeczywiście) (s. 279). Słusznie podnosi przy tym – odwołując się do dorobku doktryny – kwestię ewentualnego podniesienia zarzutu naruszenia prawa materialnego związanego z zastosowaniem przepisów prawa do ustalonego z poważnymi brakami stanu faktycznego sprawy (s. 282). Istotna jest też dokonana przez Autora analiza konsekwencji naruszenia zakazu z art. 398³ § 3 K.p.c., przy okazji której aprobuje pogląd, że skutkiem uchybienia temu przepisowi prawnemu jest odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na jej wady konstrukcyjne (s. 288).

Zakończenie

Podjęcie problematyki podstaw kasacyjnych w recenzowanej publikacji oraz samą publikację należy ocenić pozytywnie. Szeroka wykładnia podstaw kasacyjnych dokonana przez Autorów w poszczególnych rozdziałach, z odwołaniem się do stosownego dorobku doktryny i judykatury, ma charakter doniosły zwłaszcza dla praktyków prawa, pozwalając na jak najlepsze zrozumienie istoty skargi kasacyjnej i warunkujących jej wniesienie podstaw. Mimo że w niektórych rozdziałach wątpliwości budzić może przyjęta kolejność przedstawianych zagadnień, to nie wpływa ona jednak na klarowność wyводу i spójność wniosków wynikających z analizy niniejszej problematyki badawczej.

Wzbudzać może jednak pewne wątpliwości, że w recenzowanej monografii nie zwrócono szerzej uwagi na problematykę podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy wskazanych w art. 398⁹ § 1 K.p.c. Jakkolwiek ustawodawca poprzez zastosowanie odmiennej nomenklatury oraz uregulowanie w odrębnych przepisach wyraźnie odróżnia pojęcie podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania od podstaw kasacyjnych, a sam tytuł publikacji wskazuje *prima facie* na problematykę związaną z tym drugim pojęciem, to nie ulega wątpliwości, iż związek pomiędzy tymi dwoma pojęciami jest istotny. Przykładowo będące podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej istotne zagadnienie prawne ma za przedmiot

te same przepisy, względem których uchybienia są podnoszone w przedstawionych w publikacji podstawach kasacyjnych. Rzetelne przytoczenie i uzasadnienie podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej powinno być powiązane z rezultatami wcześniej dokonanej wykładni podstaw kasacyjnych. Stanowi to bowiem *conditio sine qua non* merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. Zasadne zatem wydaje się również poruszenie problematyki podstaw z art. 398⁹ § 1 K.p.c. Niniejsza uwaga nie jest przy tym negacją wcześniej wyrażonej pozytywnej oceny względem recenzowanej monografii, będącej istotnym wkładem do nauki z perspektywy praktycznej. Stanowi ona jedynie dla Autorów postulat *pro futuro* przy ewentualnych pracach nad kolejnym wydaniem tej publikacji, aby jak najpełniej realizowała wyrażony we wprowadzeniu cel, stanowiąc „kompendium wiedzy na temat możliwości i sposobów korzystania z procesowo dopuszczalnych środków obrony przed niekorzystnymi skutkami rozstrzygnięcia wydanego przez sąd II instancji”.

Bibliografia

- Ereciński T., Gudowski J., *Skarga kasacyjna*, w: *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3. *Środki zaskarżenia*, red. T. Ereciński, J. Gudowski, Warszawa 2013.
- Halpern F., *Mylna wykładnia oświadczenia woli jako podstawa kasacyjna*, *Polski Proces Cywilny* 1934, nr 5.
- Góra-Błaszczkowska A., *Podstawy skargi kasacyjnej i jej przyczyny*, w: *System Postępowania Cywilnego*, t. 5. *Środki zaskarżenia*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2023.
- Grzegorzczak P., *W ramach której z podstaw kasacyjnych należy zarzucać naruszenie przepisów regulujących warunki uznania orzeczenia sądu państwa obcego lub wyroku sądu polubownego wydanego za granicą?*, *Polski Proces Cywilny* 2010, nr 1.
- Halpern F., *Podstawy kasacji cywilnej*, *Głos Prawa* 1932, nr 4–5.
- Niemiec E., *Podstawy skargi kasacyjnej*, *Przegląd Prawniczy TBSP UJ* 2021, nr 2.
- Piasecki K., *Podstawy kasacji według polskiego kodeksu postępowania cywilnego w świetle prawnoporównawczym*, w: *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatae. Księga Pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998.
- Podstawy kasacyjne w procesie cywilnym*, red. M. Rzewuski, Warszawa 2024.
- Sekuła-Lelono M., *Podstawy kasacyjne w procesie stosowania prawa*, *Ius Novum* 2014, t. 8, nr 5.
- Spyra T., *Błędna wykładnia i niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego (w świetle teorii prawa)*, *Państwo i Prawo* 2013, z. 4.
- Waligórski M., *Podstawy kasacyjne procesu cywilnego w świetle różnicy między faktem a prawem*, Lwów 1936.

